

fr 4/6/23

Ministerie van Financiën

HEDEN
TER BESLISSING
Aan
de minister

Directie Algemene
Financiële en
Economische Politiek

Persoonsgegevens

nota

Aanpassing beantwoording schriftelijke vragen Dijk (SP)

Datum
5 maart 2024

Notanummer
2024-0000198838

Bijlagen
1. Aangepaste beantwoording

Aanleiding

Het lid Dijk (SP) heeft enkele vragen aan u ingediend. Dit gaat om vragen over boodschappen die duurder wordt en toenemende (graai)inflatie. U had enkele opmerkingen bij de eerdere versie van de antwoordsset. Deze zijn verwerkt.

Beslispunten

- Gaat u akkoord met het uitsturen van bijgevoegde antwoorden?
- Graag uw akkoord met het openbaar maken van de nu voorliggende en bijgevoegde voorgaande nota, conform de beleidslijn Actieve openbaarmaking nota's.

Kernpunten

- Bijgevoegd vindt u de aangepaste antwoordsset en de aanbiedingsbrief, die u bij akkoord kunt ondertekenen.
- De antwoordsset is ook voorgelegd aan staatssecretaris Vijlbrief.

Communicatie

Directie COMM is geïnformeerd en bereidt geen actieve communicatie voor.

Politiek/bestuurlijke context

Niet van toepassing.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

De enkele
prognostiek

HEDEN
TER BESLISSING
Aan
de minister

4/3

Directie Algemene
Financiële en
Economische Politiek

Persoonsgegevens

nota

Beantwoording schriftelijke vragen Dijk (SP)

Datum
4 maart 2024

Notanummer
2024-0000197513

Bijlagen
1. Beantwoording

Aanleiding

Het lid Dijk (SP) heeft enkele vragen aan u ingediend. Dit gaat om vragen over boodschappen die duurder wordt en toenemende (graai)inflatie. De antwoorden van deze vragen worden ook afgestemd met de staatssecretaris Vijlbrief.

Beslispunten

- Gaat u akkoord met het uitsturen van bijgevoegde antwoorden?
- Graag uw akkoord met het openbaar maken van de nu voorliggende nota, conform de beleidslijn Actieve openbaarmaking nota's.

Kernpunten

- De Kamervragen van de SP gaan over de hogere voedsel- en brandstofprijzen. Ook wordt er gevraagd hoe u kijkt naar winstgestuurde inflatie en of u de door Isabella Weber gesuggereerde maatregelen, zoals prijsregulering en afromen van overwinsten gaat implementeren. Tenslotte wordt er in de gerefereerd naar het mondelinge vragenuurtje van 23 januari waarin staatssecretaris Vijlbrief spreekt over hoge brandstofprijzen en de rol van de ACM.
- Een mogelijke oorzaak van winstgestuurde inflatie is dat bedrijven door middel van impliciete samenwerking de prijzen kunstmatig hoog houden, ook als de kostprijs weer daalt. Dit zou verklaren waarom bijvoorbeeld de olieprijsdalingen of accijnsverlagingen minder snel doorwerken in de benzineprijzen dan de olieprijsstijgingen deden.
- Op dit moment vindt er een onderzoek plaats naar de toereikendheid van het ACM-instrumentarium. Staatssecretaris Vijlbrief heeft tijdens het vragenuurtje een toezegging gedaan te bekijken of de ACM meer bevoegdheden kan krijgen als bedrijven de prijzen kunstmatig hoog houden en dat in de Kamerbrief over de toereikendheid van de ACM-bevoegdheden mee te nemen. In het antwoord op een SP-Kamervraag hierover wordt expliciet genoemd dat u deze toezegging van de staatssecretaris verwelkomt. In de toelichting vindt u meer informatie over de ontwikkelingen aangaande de bevoegdheden van de ACM.
- De prijzen van voedsel zijn in januari 2024 toegenomen met 2,1% ten opzichte van januari 2023, maar dit is minder dan de toename in december 2023 (4,1% t.o.v. december 2022). In januari 2024 zijn wel de belastingen voor verpakkingen en de verbruiksbelasting op suikerhoudende dranken verhoogd, wat mogelijk heeft bijgedragen aan de hogere voedselprijzen.

Toelichting

ACM en nieuwe bevoegdheden

- Op dit moment is een onderzoek gaande vanuit EZK naar in hoeverre de bevoegdheden van de ACM nog toereikend zijn en of er nieuwe bevoegdheden (New Competition Tools) nodig zijn. Op dit moment kan de ACM namelijk alleen ingrijpen bij expliciete kartelvorming, fusies of zware misbruik van marktmacht.
- Tijdens de energiecrisis is onder andere door Isabella Weber geschreven dat tijdens en na een prijsschok concurrerende bedrijven via impliciete afspraken, oftewel stilzwijgende collusie, de prijzen gezamenlijk hoog kunnen houden.
- De ACM heeft onlangs een ESB-artikel gepubliceerd waarin ze schrijft dat de olieprijsstijgingen sneller doorwerken in de benzineprijs dan olieprijsdalingen, wat leidt tot extra kosten voor de consument. Een mogelijke verklaring daarvoor zijn de impliciete afspraken.
- Op dit moment heeft de ACM geen bevoegdheid om bij impliciete afspraken in te grijpen. Staatssecretaris Vijlbrief heeft toegezegd dit punt van stilzwijgende collusie mee te nemen in het onderzoek naar de bevoegdheden van de ACM. De ACM zou dan in potentie transparantiemaatregelen kunnen opleggen of overwinsten afromen zoals in Duitsland. In het Verenigd Koninkrijk kunnen in extreme gevallen bedrijven worden opgesplitst. De staatssecretaris heeft daarnaast in het vragenuurtje toegezegd te onderzoeken in hoeverre de accijnsverlagingen op brandstof zijn doorberekend in de consumentenprijzen.
- Naast stilzwijgende collusie wordt er gekeken naar een 'call in' waardoor de ACM ook bevoegdheden krijgt om in te grijpen als via kleinere, gestapelde fusies er machtsconcentratie optreedt.
- De toolbox van de Europese Commissie en de ACM is vergelijkbaar met elkaar. Bij de EC is er dus niet meer ruimte om in te grijpen. Wel vallen eventuele grotere instrumenten ten deel aan de bevoegdheid van de Europese Commissie.

ACM en de energieprijzen

- De energieprijzen zijn weliswaar fors minder hoog dan in 2022, maar zijn structureel hoger dan voor de energiecrisis, zoals in 2020, en zullen dat ook in de nabije toekomst blijven.
- Op dit moment wordt aan een Energiewet gewerkt ter vervanging van huidige Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet.
- De ACM heeft nu de bevoegdheid om een vervangend maximum tarief voor te schrijven bij onredelijke tarieven. Dankzij deze bevoegdheid heeft de ACM in het voorjaar van 2023 intensief onderzoek kunnen doen naar de redelijkheid van de tarieven van een aantal grote energieleveranciers. Ook gaat er een preventieve werking uit van deze bevoegdheid. Met de nieuwe Energiewet kan de ACM niet meer ingrijpen bij onredelijke tarieven, vanuit de verwachting dat de concurrentie in een vrije markt zorgt voor redelijke tarieven.
- Alleen ten behoeve van de levering van elektriciteit aan energiearme of kwetsbare huishoudelijke afnemers mag er in de nieuwe Energiewet nog in de prijzen ingegrepen worden, indien aan zeer strikte voorwaarden is voldaan.

Communicatie

Directie.COMM is geïnformeerd en bereidt geen actieve communicatie voor.

Politiek/bestuurlijke context

Niet van toepassing.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.